

v opatrování měly a jež řádnému majiteli vrací, zejména též o vrácení vadí, služebních a jiných kaucí a listin zjišťovacích atd., ač-li předmět ku zjištění odevzdaný za půjčku považován býti nemůže (p. s. 48, d popl. z. a výn. min. fin. ze dne 8. června 1851 č. 16.315, ze dne 31 srpna 1858 č. 143 ř. z. §§ 30, 33, 40).

c) Kvitance o náhradách za výkony státu, obcím neb veřejným úřadům prokázané, které nezakládají se v občansko-právním poměru, nýbrž jako dávka nebo jiný výkon pro účely správy státní zvláštními předpisy se nařizují na př. přípřež, nocležné při ubytování vojska (p. s. 48, g popl. z.). Sem patří též kvitance o záležitostech trestních vydané (výn. min. fin. ze dne 2. září 1853 č. 175 ř. z., výn. min. sprav. ze dne 17. srpna 1850 č. 332 ř. z.).

d) Kvitance o úrocích dlužních úpisů státních a jim na roveň postavených obligací, při jichž vydání osvobození od kolku pro kvitance o úrocích výslovně zajištěno bylo, dále kvitance o úrocích státních úpisů dlužních, kupony opatřených, v případech, kdy kupony dle stávajících předpisů z oběhu vzaty a úroky jen na kvitance se vyplácejí (p. s. 48, h popl. z., nař. min. ze dne 31. července 1855 č. 136, 137 ř. z., ze dne 22. října 1857 č. 202 ř. z., ze dne 18. ledna 1861 č. 11 ř. z.; výn. min. fin. ze dne 15. července 1868 č. 1.617).

e) Kvitance o zaplaceném nebo navráceném školném, které veřejnému fondu neb obci odevzdati dlužno (p. s. 48, i popl. z.).

f) Kvitance o smluvených náhradách živelních pohrom (p. s. 48, k popl. z.).

g) Kvitance o almužnách t. j. dobrovolných nebo přikázaných skrovných příspěvcích na podporu chudých osob (p. s. 48, l popl. z.).

h) Konečně kvitance kněžší neb správy kostelní o obnosech na mše nefundované obdržných (p. s. 48, o popl. z., výn. min. fin. ze dne 30. srpna 1851 č. 18.667 a ze dne 25. března 1852 č. 8.629).

i) Kvitance na směnkách, kupeckých poukázkách, listech závazkových, skladních, jež jsou podrobeny poplatku dle stupnice I.

k) Kvitance o úrocích neb kuponech neb talonech, které vydávají pokladny sirotčí zástupcům poručenců neb opatrovanců ku přijetí legitimovaným (nař. min. spr. a fin. ze dne 16. listopadu 1850 č. 448 ř. z. a ze dne 31. ledna 1867 č. 27 ř. z.).

l) Kvitance o příjmech s penízem udatnosti spojených (nař. min. fin. ze dne 11. července 1857 č. 129 ř. z.).

m) Kvitance starostů obecních o částkách, které jakožto pokuty pořádkové bernímu úřadu byly zaplacený dle § 57 zák. ze dne 23. května 1883 č. 83 ř. z. (nař. min. fin. ze dne 11. června 1883 č. 91 ř. z.).

n) Kvitance o úrocích vyplacených z vojenských kaucí svatebních (vyhl. min. fin. ze dne 8. června 1873 č. 2.298 č. 125 ř. z. a ze dne 25. září 1883 č. 155 ř. z.).

o) Kvitance o výhrách loterních (pozn. 4 ku p. s. lit. B popl. z. a zák. ze dne 31. března 1890 č. 33 ř. z.).

p) Kvitance o náhradě za odvedené koně (nař. min. zem. obr., min. or. a min. vn. ze dne 18. března 1891 č. 35 ř. z.).

Kvota rakousko-uherská.

I. Povaha a význam.

Otázka kvotová, t. j. otázka, v jakém poměru procentualním každá

z obou polovin říše k uhrazení nákladu na společné záležitosti přispívati má, měla od státoprávního vyrovnání, kdykoliv se obě říšské poloviny touto finanční otázkou zabývaly, vždy dalekosáhlé, někdy nepřekonatelné neshody v zápětí. Nyní zabývají se obě poloviny říše po čtvrté stanovením příspěvků kvotových. V zásadě měla při vyměřování příspěvků způsobilost obou polovin říše ku přispívání za měřítko sloužiti a tudíž měly všechny činitele, na hospodářské poměry obou říší působící, základ při stanovení kvotových příspěvků tvořiti. Toto stanovisko zaujala v této otázce vždy rakouská polovina říše, poukazujíc při prvním projednávání otázky kvotové hlavně na důchod z daní v tom směru, že by se důchod z daní přímých v první řadě na uhrazení společných výdajů vynaložiti měl a že by výška důchodu z přímých daní základ zkoumání a stanovení kvotových příspěvků tvořiti měla, kdežto uherská polovina říše toto stanovisko zavrhlá poukazujíc k tomu, že důchod z daní přímých pevný základ pro způsobilost ku přispívání tvořiti nemůže, jelikož zákonodárství na výšku důchodu z daní libovolně působiti může.

II. Dějinný přehled.

Zákon ze dne 16. července 1867 ř. z., který vzhledem ku vyrovnávacím jednáním, jež následkem článku XII. uhersk. zák. z r. 1867 nutnými se stala ad hoc vydán byl, ustanovuje, že říšská rada oprávněna jest vyslati deputaci k vyjednávání s uherským říšským sněmem za účelem objasnění, jež obnovením uherské ústavy nutnými se stala. Do této deputace volí se 5 členů z panské sněmovny a 10 členů ze sněmovny poslanecké. Volba koná se v obou sněmovnách po zvláštním usnešení. Týmž způsobem má uherský říšský sněm deputaci 15člennou ze svého středu zvoliti, 10 členů ze sněmovny poslanecké a 5 členů ze sněmovny magnátů, která pod jménem »regnikolární deputace« známá jest. Tyto deputace byly také dosud vždy ku stanovení příspěvků kvotových obou polovin říše vysílány. Obě deputace vyjednávají odloučeně a sdělují si navzájem svá usnešení (nuntium). §§ 16—22 uherského zákona č. XII. z roku 1867 obsahují bližší ustanovení ohledně základních pravidel, dle kterých při stanovení kvotových příspěvků jednati dlužno; § 16 citovaného článku ustanovuje: »Uherský říšský sněm uznává finanční záležitosti potud za společny, pokud jsou společnými výdaje na předměty za společné uznané.« To znamená však, že zmíněné společné výdaje způsobem v dalších dotýčných §§ naznačeným stanoveny býti mají. Další ustanovení v této věci obsahují §§ 18—22 cit. článku, které v podstatě v tom vrcholí, že příspěvky na společné záležitosti stanoví se dle vzájemného dohodnutí říšských polovin deputacemi obou zástupitelství říše, které stejný počet členů k tomu účelu vyslati mají; vládám obou říšských polovin vyhrazen jest při vyjednávání těchto deputací přiměřený vliv; deputace sdělují si navzájem svá usnešení, a kdyby dohodnutí docíleno nebylo, rozhodne Jeho Veličenstvo na základě předložených dat.

V roce 1867 jednalo se po prvé o příspěvcích kvotových, při čemž uherská deputace z počátku pro uherské území kvotu 25·052⁰/₀ a pro rakouskou polovinu říše kvotu 74·948⁰/₀ navrhla, kdežto rakouská deputace pro Uhry příspěvek 31·04⁰/₀ a pro Rakousko 68·96⁰/₀ za spravedlivý pokládala. Zakročením obou ministerstev stalo se pak dohodnutí v ten smysl, že uherská polovina 30⁰/₀, rakouská 70⁰/₀ k nákladu na společné záležitosti přispívati má. Tento poměr byl pak do zákona ze dne 24. pro-

since 1867 č. 2. ř. z. z r. 1868 přijat. Zákonem ze dne 24. prosince 1867 č. 3. ř. z. z r. 1868 bylo ministerstvo království a zemí v říšské radě zastoupených zmocněno dohodnouti se s ministerstvy zemí koruny uherské ve příčině příspěvků, kterými tato koruna ku břemenům všeobecného státního dluhu přispívati má, dle kteréhožto dohodnutí počínaje rokem 1868 země koruny uherské ku krytí úroků dosavadního státního dluhu stálý, další změně nepodléhající příspěvek ročních 29,188.000 zlatých z těchto 11,776.000 zlatých ve stříbře, platiti mají; dále bylo ujednáno, že do 1. května 1868 předloha zákona podána býti má, dle které stávající rozličné tituly dluhu co možná nejobsáhleji v jednotný rentový dluh proměněny a dluhy splácením kapitálů pokud možná zmenšeny by byly. Co se týče splácení oněch titulů dluhu, které svou povahou ku přeměně v jednotný dluh rentový se nehodí, má se cestou zákona ustanoviti, že prostředky ku splácení těchto kapitálů každoročně vydáním obligací budoucího rentového dluhu uhrazeny býti mají, a že přetížení z toho plynoucí královstvími a zeměmi v říšské radě zastoupenými převzato a zeměmi koruny uherské jen stálý roční příspěvek jednoho milionů zlatých v bankovkách a 150.000 zl. ve stříbře placen býti má.

V roce 1877 po vypršení smlouvy této mezi oběma polovinami říše sestoupily se deputace rakouské říšské rady a uherského říšského sněmu po druhé. Vláda rakouská navrhla rakouské deputaci, aby při dosavadním příspěvku kvotovém setrvala se změnou, že by restituce daně potravní tak se zúčtovala, aby zaplacení celkové sumy restitucí oběma polovinám říše v tom poměru připadla, v jakém hrubé příjmy daní potravních během téhož slunečného roku k sobě stojí. Tento návrh byl oběmi deputacemi zamítnut. Uherská deputace navrhla poměr 71 : 29, rakouská 68·797 : 31·203. Jelikož dohodnutí docíleno býti nemohlo, stanoveno bylo pro rakouskou polovinu provisorium a sice zákonem ze dne 20. prosince 1877 č. 114 ř. z. a ze dne 22. května 1878 č. 42 ř. z., až konečně po dlouhých bojích v rakouské říšské radě vládě se podařilo dosavadní poměr 70 : 30 pro další desetiletí zachovati. Na to byl vydán zákon ze dne 27. června 1878 č. 61 ř. z., který zákonitě stanovení dosavadní kvoty 70 : 30 schválil a dále nařídil, že z čistého výtěžku celních důchodků, který po srážce navrácených důchodků a navrácených zjištění celních důchodků, jakož i na základě zákona ze dne 27. března 1869 č. 117 ř. z. stanoveného paušálu na správu celní se objeví, především restituce daní potravních z předmětů, jež přes společnou celní čáru vyvezeny byly, se zapraví a zbytek že se má na krytí společných záležitostí obrátiti a tudíž od výdajů na tyto předem sraziti; dále stanoví zákon tento, že obtížení zemí a království v říšské radě zastoupených a zemí koruny uherské ve příčině zmíněných restitucí pro každé odvětví daní, na které se vztahují, a sice pro potravní daň z výroby piva, přírážky pivní daně v městech uzavřených vyjímaje, potravní daň z výroby kořalky a pro dávku spotřební z výroby řepného cukru zvláště a sice v tom smyslu provedeno býti má, že každá polovice k restitucím daní, během určitého slunečního roku v dotýčném odvětví daní společně zapraveným, tolika procenty přispívati má, kolik procent obnáší její podíl na hrubých příjmech během téhož roku v dotýčném odvětví docílených.

R. 1887 sestoupily se deputace po třetí. Výsledek jednání byl, že dosavadní kvota zachována byla, s tou však změnou, že restituce daní potravních z příjmů z důchodků celních plynoucích již se srážeti nebudou;

že tudíž k uhrazení nákladu na společné záležitosti předem 2 procenta na účet uherského státu dána a k sumě, po této srážce zbývající, království a země v říšské radě zastoupené 70 procent, země koruny uherské 30 procent přispívati mají. Vlastní poměr s ohledem na zmíněnou změnu jeví se tudíž takto: 31·4 : 68·6; čistý výtěžek za společný příjem prohlášených důchodků celních, který po srážce navracených důchodků a navracených zjištění celních důchodků, jakož na základě zákona ze dne 27. března 1869 č. 117 ř. z. stanoveného paušálu na správu celní a na základě § 13 zákona ze dne 20. prosince 1879 č. 136 ř. z. zemským vládám povinného paušálu celního, se objeví, má na krytí společných záležitostí obrácen a proto předem od výdajů na společné záležitosti odečten býti. Tato usnešení obsahuje zákon kvotový ze dne 21. května 1887 č. 47 ř. z.

III. Nejnovější vyjednávání.

Hledě k tomu, že dne 31. prosince 1897 smlouva, ohledně poměru kvotového uzavřená vyprší, vybídla rakouská říšská rada, jakož i skoro všechny sněmy většinou hlasů vládu, aby při obnoveném vyrovnání s Uhry zájmy rakouské polovice co nejrozhodněji hájila a hlavně o to usilovala, aby příspěvky rakouské poloviny říše a vyměření kvoty spravedlivěji se daly a aby Uhry tudíž ku placení přiměřené kvoty donuceny byly, po případě, aby obchodní smlouva s Uhry vypovězena byla. Na jaře roku 1896 sešly se deputace. Dne 4. května 1896 byly zprávy obou deputací uveřejněny. Zpráva deputace rakouské říšské rady poukazuje na stálé vzrůstání čistého jmění, zlepšený stav pokladen a vzrůstající se národní hospodářství uherské a prohlašuje, že jest nutno dosavadní nejistotu ve vypočítávání příspěvků na společné záležitosti odstraniti a pevné pravidlo založiti. Ježto obě území státní v poměru úplné rovnosti k sobě stojí a Uhry též vliv jako Rakousko na společné záležitosti mají, bylo by zcela správným, kdyby k tomuto společnému hospodářství též stejným dílem přispívaly; že však rakouská deputace vzhledem k tomu, že v Uhrách všechny bohaté prameny pomocné dosud vyvinuty nejsou, a přílišné zvýšení poplatnosti škodlivě by působiti mohlo, toho času na stejnoměrné příspěvky nepočítá, že však nároku na stejnoměrnější rozdělení břemen, než jak tomu dosud bylo, vzdáti se nemůže. Srovnají-li se hrubé výdaje Rakouska od roku 1886 do 1894 s výdaji Uher v téže periodě, objeví se poměr 58·1 : 41·9, při srovnání hrubých příjmů poměr 57·1 : 42·9 a na základě předchozích účtů státních poměr 58·7 : 41·3. Deputace usnesla se tedy konečně na následujícím: Ze sumy na společné záležitosti, která se každoročně ustanoví, mají se především 20/100 na účet uherského státního pokladu sraziti. Čistý užitek z důchodků celních budiž společný. Na zbývající ještě výlohy společné přispívati bude rakouská polovina 58 a uherská polovina 42 procent. Tato ustanovení platí pro dobu 10 let. Uherské jednohlasně usnešené renuntium ze dne 15. dubna 1896 přijímá návrhy nuntia říšské rady ohledně společného užitku z důchodků celních a ohledně 10letého trvání smlouvy kvotové. Pokud se týče praecipua ohledně vojenské hranice vyslovuje uherské renuntium naději, že kvotová deputace říšské rady přidá se k návrhu uherskému, aby budoucně uherská kvota po zrušení praecipua jedinou číslicí procentualní stanovena byla. Velmi podrobně pojednává renuntium o třetím bodu nuntia říšské rady. Především klade důraz na to, že parita jest pro Uhry zákonitě zabezpečená a od žádné poměrné kvoty

nezávisící právo a že tudíž nemůže na základě této parity ani nyní, ani příště zvýšení uherské kvoty požadováno býti. Konkretní návrh rakouské deputace, aby pevné pravidlo pro vyměření příspěvků založeno bylo, ráda by uherská deputace uvážila, však v žádné Rakouskem navržené změně nespátřuje takový návrh, a nejméně pak v myšlénce, že kvota s počtem obyvatelstva ve spojení uvéstí se má. Rovněž tak nesprávným zdá se jí způsoblost ku přispívání dle hrubých výdajů neb hrubých příjmů posuzovati a vyslovuje zároveň mínění, že jako dosud vždy jen hrubé příjmy, z přímých a nepřímých daní plynoucí, základ tvořiti mohou. Renuntium navrhuje konečně, aby praecipuum pro vojenskou hranici zrušeno a úhrnný příspěvek zemí koruny uherské jednotnou číslicí procentní vyjádřen byl. Na společné výdaje státní, po odečtení společných příjmů z důchodků celních zbývající, mají Uhry 31·40/0 a Rakousko 68·60/0 přispívati. Rakouská deputace ve své odpovědi hájila svůj náhled, že rozhodně zlepšené poměry finanční koruny uherské zvýšení kvoty odůvodňují. Čeho ani zákony ani zkušenostmi docíleno nebylo — totiž pevného měřítka pro příspěvky kvotové — to budiž nyní úkolem deputace, aby vzájemnými spisy nebyla jako dosud tak příkře se různící stanoviska hájena, která každé dohodnutí předem nemožným činí. Vzhledem k tomu stavu jest ministerstvům obou polovin říše zůstaveno mezi oběma stranami vyjednávatí. Vládní kruhy zamýšlejí navrhnouti kvotu 35 : 65.

Laesio enormis.

I. Pojem.

Laesio enormis (*laesio ultra dimidium*, zkrácení přes polovici § 934, 1268, 1386 o. o. z., čl. 286 obch. z.) jest právní prostředek, na základě kterého může strana úplatnou smlouvu uzavřevší a neznající pravou cenu předmětu plnění, žádati za zrušení této smlouvy z toho důvodu, že vzájemné plnění strany druhé nerovná se ani polovici obecné ceny plnění strany za zrušení smlouvy žádající.

II. Historický vývoj.

Původ tohoto právního prostředku sluší hledati již ve právu římském a sice v reskriptu císaře Diokleciána a Maximiána, kteří vydáním jeho chtěli pomoci majitelům pozemků v nouzi se nalezajícím a ku častým prodejům půdy donucovaným (l. 2 u. 8 C. 4.4). Pozdější císařové zrušili sice toto ustanovení, než Justinian pojal je opět do svého kodexu. Původně příslušel tento právní prostředek pouze prodavačům pozemků.

Vlivem kanonického práva ustálil se shodný názor glosatorů o této věci v tu všeobecnou zásadu: že podržení onoho plus, jež převyšuje cenu vlastního plnění, jest neslušným a že tudíž musí býti každý chráněn, kdo za jisté plnění více než dvakrát tolik dal než cena (obecná) plnění tohoto obnáší. Praxe pak přiznala tento právní prostředek netoliko prodavači, nýbrž i kupci bez obmezení na nemovitosti a rozšířila jej posléze na všechny úplatné smlouvy. Toto stanovisko zaujal též náš všeobecný občanský zákon.

III. Náležitosti.

1. Žádá se úplatné jednání; není tudíž tento právní prostředek přípustným při t. zv. smíšených smlouvách (§ 935 o. o. z.), kde plnění strany jedné nelze pokládati toliko za *aequivalent* plnění strany druhé.

2. Nepoměr mezi plněním zkráceného a úplatou za to smlouvenou a to takový, že cena obdržného nedosahuje ani polovice ceny toho, co bylo dáno. Rozhodnou je obecná cena obojího plnění v čas uzavření smlouvy.